

TELEGRAF ROMÂN

Apare Marțea, Joi și Sămbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiul pe an 72, 6 luni 36.50 or, 3 luni 18.75 or.
Pentru marșalie pe an 8., 6 luni 4., 3 luni 2.
Pentru strălitate pe an 12., 6 luni 6., 3 luni 3.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrația tipografiei arhidiecezane Sibiul, strada Mălăroșilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Mălăroșilor Nr. 37.
Epistolele referențiale se referă — articulele suplișilor nu se însoțesc.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 or. — de două ori 12 or. — de trei ori 18 or. răsoli cu litere germane — și timbru de 30 or. pentru 100 or. — fără publicare.

Prenumeratiune nouă

„Telegraful român”,

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Aprilie-Iunie al anului 1881 cu prețul cel mai moderat, care se poate vedea în fruntea foiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire prin assignațiuni postale (Posta ulcănig — Post-Anveigling). Numele prenumeraților, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime să fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșește cu ultima Martie 1881 ași înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie expeditura silită a sista, sau a întârziia cu espedarea foiei*.)

Editura „Telegrafului Român” în Sibiul.

*) O înlesnire foarte mare în expeditiune se face prin lipirea unui fișii de adresă dela abonamentul ultim.

„Succesele” celor 14 ani de dualism. *)

Sibiul, 19 Martie.

Mișcărele electorale s'au început de astădată mai curând și cu mai mare energie ca de altori. Sesinșia dietală încă nu e închisă, parlamentul lucră încă din toate puterile, pe când agitațiunea pentru noule alegeri a și ajuns gradul vehemenței. Bătaia din Cluj între ofițeri din armata comună și jurnaliști, arderea publică de țigare și alte asemenea sînt tot atâtea semne de nepacățit, de nelindestire. Dar și nici că se poate altfel; și s'us în vedere fericirea cea până dîntrel

*) Trimis dela un stimabil domn, din cei puștii, cari se interesază de costiunele ardute. Red.

FOIȚA.

Câteva date statistice și istorice din Bucovina.

(3 Urmasi).

În urma unei ordoșnate a cancelarilor de curte din 28 Octombrie 1786 se traduseră în limba românească următoarele legi: procedura civilă, procedura în afaceri de comerț, patentul tacsilor, procedura în casuri de succesiune, codul civil, norma de jurisdicțiune, patentul asupra practerăcilor certelor de jobagie, porunciile pentru pedepșirea supșilor neaculțatori și norma asupra „zaloșogilor” reale. Aceste legi se tipăriră în 400 de exemplare, și se înapăriră în toate părțile Bucovinei.*)

Din toate aceste se vede, că altă limbă afară de cea românească și germană nu se întrebuința în nici un oficiu public din toată țeara. Acuma se întrebuințează exclusiv cea germană în toate oficiile publice.

*) Biederman Wiener Zig 1875 Nr. 223.

șeptela cerin, s'a promis munți de aur și s'a cerut jertfe immense, dări până la ruinarea totală. Jertfe s'au adus, am dat cu toții, fără de deschimbire de naționalitate și de culoare politică, cât s'a cerut, până la copilul din leagăn și până la cenșa din vatră; — munții de aur însă și fericirea Cansanului — unde sînt?

Se înțelege de sine, că și partiția așa numită „liberală”, astăzi la putere, se sforțază în tot modrul său a se ține la putere. Vădînd că firul dulce tras printra bunule credalilor nu mai primă, vine acum cu un fel de dare de samă despre succesele politicele sale de până acum. Astfel, „Kelet”, organul oficial al partidei, înțir, „succesele dualismului de 14 ani” în următoarele 10 puncte: 1. Trei milioane de Maghiari acolo, unde mai naște numărăm numai un milion. 2. Trei sute de mii de honvezi. 3. Toate scoalele cele există împrenă cu ceace se învață astăzi în acele scoale. 4. Justiția cea modernă ungurească. 5. Presa liberă. 6. Multe juncțiuni comerciale. 7. Portalul dela Finme. 8. Liniile de căi ferate. 9. Pacea între Rusia și Turcia, care, se nu fi tot Maghiarii și dualismul, nu reșșia așa cum a legat-o congresul din Berlin. 10. Multe altele, cari lui „Kelet” la moment nu vîi togmai în minte...

Nu se va plăti ostensela de a cerceta încat aceste „succese” sînt reale, și încat imaginare. Ori-ce bine, ce se va aduce patriei, de sigur ne va bucura și pe noi ca pe ori-care patriă adevărată. Seim însă și căta valoare se poate atribui expetorțiilor electorale și pentru aceasta limă notiță de acele „10 succese ale dualismului” numai încat caracterizează ele modul de cugetare a partidei „liberale” dela putere.

Spre scopol aceste va ajunge se analizăm un ul din cele ceze puncte.

Punctul prim cuprinde evintșerele politice „liberalilor și e o parafrază diplomatică a unui nei Trans-

ilvanilor cu Ungaria. El ne spune, că acele două milioane de Români, ce locuiau înainte de pactul dualistic în Transilvania, astăzi după o durată de 14 ani a dualismului nu-mai există, a perit de pe fața pămîntului, și în locul lor a crescut Maghiarii în număr de două milioane. Noi scim lucrul altfel, și anume scim, că mai sîntem în vechia Transilvanie mai mulți țipri, și încat binșor la număr, cari mai posedăm câte o colibuță, câte o brazdă de pămînt și ne și silim din toate puterile a le scapa din ghiarale escutorilor de dare. Mai scim și acea, că deoarece legoa despre învătarea limbii maghiare în scoalele noastre confessionale române s'a promulgat abia de doi ani: noi cari apucăm a trece peste etatea prunicii înainte de promulgarea legei, mai vorbim încă în limba noastră maternă românească. Despre aceasta de sigur am cunosință domni dela putere, și dacă ei totuși ne numără între cei morți și țșeri de pe fața pămîntului, apoi aceasta e mai mult decăt o frasă electorală aruncată ca mrejao spre a prinde aderenți la drapelul partidei. Ei vor raționa de sigur astfel: tot ce nu mișcă, ce nu dă semne de viață, e mort; Românii din Transilvania nu mișcă, nu dau nici un semn de viață, prin urmare sînt morți, și n'avem de ai creșta mai departe întru nimic.

Luând lucrul cum este, intru adevăr ne vine cam greu, ale spune în fața, că n'au drept. Noi Românii din Transilvania numărăm astăzi ca factor politic numai intru atât, încat suportăm și noi în măsura egală toate greutățile statului. Intru toate celelalte sîntem „passivivi” v. s. d. nu pretindem nimic, nu ni se dă nimic, și dacă nu ni se dă nimic — tăcem ca peșcele.

Cu toate acestea ne aflăm în plăcuta pozițiune, de a răta marilor calculatori politici din Cluj, că au comis oare-care erorare matematică în calculul lor de sub punctul 1. a „succeselor dualistice.” Oficiul de statistică

din Budapeșta constatăză pe baza numărării populațiunii din anul curent, că sporosa populațiune pe întregul teritoriu al coroanei ungare albea face 193,402 de suflete. Să punem cazul, că sporosa aceasta ar privi exclusiv numai pe naționalitatea maghiară, fie prin născeri, fie prin negare: totuși mai lipsește încă foarte mult până la 2,000,000. Punctul 1. a „succeselor dualistice” vorbese însă exclusiv despre Transilvania, și aici oficiul de statistică ne arată, că populațiunea a scădutin în ultimii 10 ani de dualism cu 67,749 de suflete. Aceste nu sînt numai morale, numai în sens politic moarte, ale nu există de loc, prin urmare numărul Maghiarii în Transilvania nu s'a putut spori nici cu această cifră.

Fața cu aceste date genuine aduse de un oficiu public fanfanrosede electoralu sînt mai mult decăt ridicole și nu merită de a mai perde timpul cu ele. Astfel este lucrul cu cifrele aduse de oficiali statistici. Ele ne arată că în Cansaul dualistilor, între munții cei de aur promiși de ei, populațiunea în 10 ani de pace și binecuvîntare dualistică a scăcut cu una a treizeces parte. Această împregiurare de sigur merită atențiunea cea mai serioasă a fie-cărui patriot adevărat și dacă concivii noștri de naționalitate maghiară nu vîi înfruntosa nici un pericol pentru patria noastră comună, nu putem se-o trecem noi așa de ușor cu vederea. Patrusprețecoe ani le-am lăsat mână liberă și și joace mendeure lor cum vor vîi; astăzi când rezultatul politicei lor se manifestă într'ou devastare teribilă a populațiunii din patrie — nu mai putem sta cu mîinile în sîn. Dîe aceasta mai ales fraților pasivisti, cari tot mai creșt încă, și dacă vom sta întinși pe tandra noastră, situațiunea noastră politică va deveni cea de sine mai favorabilă. Ce se va alege din patria noastră în una sau două perioade dualistice mai departe, nu e greu de calculat —!

avutun classa cea mai însemnată și mai avută în țară. Ei erau în capul turului afacerilor atîngătoare de starea țării; la toate împregiurările mai însemnate erau consultați de cătră „gubernia, împărătească, și sfaturile lor, totdeauna erau considerate. Dar cu lipirea Bucovinei de Galiciă, cu încurcarea afacerilor publice și interne ale țării, numărul lor se tot împuștină; cea mai mare parte se retrase în Moldova, lăsând îngrijirea moșilor pe mîna vechilor. Boerii Armușoia, Bașota, Hurmuzachi, Iamandi, Cantacuzino, Conachi, Milo, Murguleț, Sturza, părășiră curînd Bucovina și remaseră în Moldova; numai Hurmuzachi se întoarse înapoi și rămase în țeară. Între cei ce nu se mișcară de loc din Bucovina erau boerul Stireca, Cârștea din Costana, Balș din Stupca și Logoteti din Cernați.*)

*) Ce se atînge de rușășii, decora-

*) Mithlengen aus dem Gebiete der Statistik. 3. Jahrg. 1. Hft. Wien 1854 Ficker.

b) Biederman W. Zig 1875 Nr. 221.

gându-li-se titlul de nobili prin patentul sus amintit, ei decădură din mai mult și deveniră simpli lucrători de pămînt; mulți se retraseră în Moldova, ear' cea mai mare parte din ei, locuind în partea nordică a Bucovinei, se rutenisiră. Cele mai frumoase nume istorice românești alea la dăgii, dar astăzi nu-și mai canose limba, cu toate că unșori afirmă, că sînt Români.

Lucru însemnat este, că vremea încorporării acesteii țări cu imperiul Austriei, erau 415 țipri în Bucovina, pe când astăzi se află numai 290. Această împregiurare se esplică ușor, dacă vom considera, căt de puține cunoștințe se cereau atuncea pentru această stare, pe când astăzi se cere dela aspirațiunii acesteii țări, același studiu, ca pentru toate studiile umnitate și teologică formoasă acum o parte integrantă a universității din Cernați.*)

*) Din România se află în Cernați 7 teologi, care frecventează pe șșcolile statului prelegerile la facultatea teologică a Universității.

